

Oponentský posudek bakalářské práce

Petra Nováková, „Utrpení“ u Kazatele a Daniela

(FHS UK, červen 2010)

Předkládaná práce porovnává pochopení smyslu a hodnocení lidského života ve dvou pozdních spisech Starého zákona, které však byly ještě přijaty do masoretského kánonu Bible. Autorku přitom především zajímaly „rozdíly ... v přístupu k životu a těžkostech v něm“ (str. 2). Začíná stručnou charakteristikou obou knih, které patrně vznikly s odstupem pouhého sta let, nicméně ve zcela jiném prostředí a s velmi odlišnými představami o něm. Pak se zaměřuje na to, v čem oba spisy vidí hlavní problém života a co autorka nepříliš šťastně označuje jako „utrpení“; je si však tohoto nedostatku vědoma a slovo uvádí důsledně v uvozovkách. Ve třetí hlavní části práce se pak snaží vysvětlit, kde se nápadný rozdíl v pohledu obou spisů bere a představuje jejich historické pozadí (3.1), možná literární vlivy (3.2) a prostředí, z něhož snad pocházeli (3.3).

Práce je vzorně upravena, má pěkný seznam sekundární literatury, kterou autorka hojně – i když místy nekriticky - cituje. Při velkém rozptylu mezi jejími autory totiž sklouzává k pouhému stavění názorů vedle sebe a nesnaží se jejich rozpory nějak zpracovat. Protože o vzniku, původu a autorech porovnávaných biblických spisů není jinak známo prakticky nic, vyskytují se i v sekundární literatuře prakticky libovolné kombinace různých hypotéz, které autorka pouze referuje. K tomu přistupuje i povaha obou spisů, které rozhodně nepředstavují soustavná pojednání a u nichž je i představa jednoho autora spíše hypotetická.

Při svém způsobu práce tak autorka často dospívá jen k banalitám jako „Knihu Kazatel napsal nejspíše neznámý židovský mudrc, vystupující pod pseudonymem Kazatel, který vyučoval lid a vykládal přísloví“, (str. 44; co zde znamená slovo „nejspíše“?). Nebo postupně předloží hypotézy, které si navzájem odporují, aniž by k tomu zaujala jakýkoli postoj. Tak Kazatel mohl pocházet z vyšší i nižší společenské vrstvy, mohl být ovlivněn kdečím včetně Gilgameše, „znal řeckou filosofii“, ale židovské mudrosloví se odlišovalo od jiných národů tím, že se nezabývalo přírodou, nýbrž praktickou moudrostí (str. 29). Autor Daniela mohl být pověřen jakouś komunitou, která ale podle jiných vůbec neexistovala (str. 47). Protože uváděnou sekundární literaturu neznám, nemohu posoudit její úroveň, nicméně hypotéza, že by Kaz 9,7-9 byl překlad Gilgameše je poměrně silná káva. Vychází z anachronické představy mudrce jako současného badatele, který má k dispozici knihovnu a celý život leží v knihách. S filosofií v pravém slova smyslu nemá Kazatel – stejně jako celé mudrosloví - nic společného, neboť prostě učí, takže nemůže diskutovat a hledat argumenty, o citování jiných ani nemluvě.

Při vší péči a sečtělosti autorky tak práce působí poměrně beztvarym dojmem a po přečtení nechává čtenáře tam, kde byl předtím. Bytostný kontrast mezi pohodlnou skepsí nadčasového epikurejce Kazatele, jemuž v životě nic nechybělo kromě naděje, a hrdinsky úpornou nadějí pozdního proroka se v práci úplně ztrácí; jako kdyby si autorka pro samou sekundární literaturu obě knihy pořádně nepřečetla. Přes výše uvedené výhrady práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako **dobrou** až **velmi dobrou**.

V Praze 4. června 2010

Prof. Jan Sokol